

Tíz ausztriai magyar egyesület arculata dióhéjban

Péter Zoltán (Wien, 2013. 03. 08)

1. Bevezetés

Az ausztriai magyar szervezetek terének aktuális struktúrájáról, működéséről és arculatáról rég nem készült átfogó, Borbáni Gyula 1980-as felméréséhez hasonlítható kutatás.¹ Néhány aktuálisabb és rövid ismertetésből kiderül ugyan, hogy hány és milyen témakörben tevékenykedő szervezet létezik, de alapos tanulmány nincs.² Ez a rövid kutatási beszámoló sem tudja nyilvánvaló ezt a hiányt pótolni, ellenben kísérletet tesz egy átfogó kutatási program lehetséges irányának kijelölésére.

A Szemerédi Tibor által néhány éve szerkesztett és rendszeresen közzétett „Ausztriai Magyar Műsor- és Médiaösszesítő” egyik 2012-es kiadása alapján (Függelék) 8 világi egyesületnek, 8 vallási szervezetnek, két egyesületi és egy iskola keretén belül tevékenykedő magán személynek volt különböző heti programja. Az idézett Ausztriai Magyar Műsor- és Médiaösszesítő, amely Ausztriában összesen 55 magyar világi és vallási egyesületet, illetve magánszemélyt ismertet, bizonyára nem teljes, de jelenleg a legátfogóbb ismertető. Nem tartalmazza például az egyetemek keretén belül történő oktatási munkálatokat és nem teljes az iskolai keretekben folyó magyar nyelvű oktatásra nézve sem.

2. A felmérés tárgya

Mivel a vallásos tevékenységek (lényegében a misékről van szó), a Ballasi Intézet (Collegium Hungaricum) előadásai és iskolai keretekben történő oktatás az egyesületi tevékenységtől lényegesen eltérő képet mutatnak, a felmérésből ezúttal kimaradtak. Ezek után 8 egyesületnek és két egyesületi keretben tevékenykedő magánszemélynek volt rendszeres heti programja 2012-ben. A felmérés tárgyát így a következő egyesületek, illetve személyek képezik:

¹ Borbándi Gyula: A magyar emigráció életrajza 1945-1985. EPMSZ, Bern, 1985.

² Vö. Pl. Összefoglalás az ausztriai magyarság helyzetéről (2011):
www.umiznet.com/.../osszefoglaloas_az_ausztriai_magyarsag_helyzeterol-2011.pdf
[2013.02.16.];

1. Ausztriai Magyar Pedagógusok Egyesülete (AMAPED)
2. Bécsi Magyar Iskola (KSZ BMI)
3. Bécsi Magyar Munkásegylet (BMME)
4. Burgenlandi Magyar Kultúregylet (BMK)
5. Délbáb
6. Illés Teréz (AMAPED)
7. Bécsi Magyar Iskolaegylet
8. Napraforgók
9. Tallós Szilvia (AMAPED)
10. Vajdaság

3. Cél és Módszer

A projekt kísérletező jellegű. Fő célja, egy jövőbeni, jóval átfogóbb projekt részére megfelelő elméleti és módszertani bázis kidolgozása.

Módszer: Kérdőíves megkérdezés, szociológiai tartalomelemzés és strukturált telefon, illetve élő interjú az egyesületi vezetőkkel. A tartalmi elemzés az *Ausztriai Magyar Műsor- és Médiaösszesítőre*, a rendőrségi nyilvántartás szövegeire és az egyesületi honlapokra vonatkozik. Az egy vezetőségi taggal készült próbajellegű interjúról elemzés nem készült.

4. Az egyesületek arculata

4.1. Kérdőívek alapján

A „Vajdaság” által kitöltött kérdőív mindössze azt árulja el, hogy az egyesület a „Dachverband” vagyis az Ausztriai *Független Magyar Egyesületek Csúcsszervezetének* tagja, és hogy elsősorú célja a „hagyományörzés”. Az AMAPED közli, hogy 2004-ben alakult és 2010-ben megváltoztatta alapszabályzatát. Főcélját a magyar nyelvű oktatásban látja. Az egyesületek jövőjét nagymértékben az fogja meghatározni, hogy fog-e sikerülni egy szakemberek által betöltött, „független országos egyeztető fórumot” létrehozni.

4.2. Rendőrségi regiszterek (Vereinsstatuten) alapján³

Az egyesületek⁴ vezetői saját tevékenységükről a következő célkitűzéseket közölték:

4.2.1. *Ausztiai Magyar Pedagógusok Egyesületének* célja egyebek mellett „egy független platform létrehozása magánszemélyek és intézmények számára, akik az iskolai és azon kívüli képzés, illetve gyermeknevelési formában tevékenykednek Ausztriában, és kapcsolatban állnak a magyar kultúrával.” Az egyesület törekszik a „magyar nyelvoktatás kiterjesztésére Ausztriában”, támogatást nyújt integrációs kérdésekben, és kapcsolatokat ápol illetékes „szakmai és politikai szervekkel”.

4.2.2. *Bécsi Magyar Munkásegyesület* célja röviden a következő: „Az egyesület két nyelven működik, magyarul és németül. A magyar nyelv őrzése belső használat által, valamint mindenfajta, régi és új hazát összekapcsoló kulturális, sport és humanitárius törekvés.”

4.2.3. *Délibáb* céljai közé tartozik többek közt „a magyar népcsoport kulturális érdekvédelme”, valamint tanfolyamok szervezése, kiadványok megjelentetése, a magyar nyelvű oktatás támogatása. „Kulturális és művészeti jellegű csoportok alapítása és fenntartása az egyesületen belül.”

4.2.4. *Bécsi Magyar Iskolaegyesület* célja többek között az Ausztriában élő „magyarok oktatása, a nemzeti kultúra ápolásának irányítása”, de mindezt „mindenfajta politikai tevékenység” kizárásával.

4.2.5. *Napraforgók* célkitűzéseinek leírása röviden a következő: „A magyar néphagyományok ápolása, heti rendszerességű összejövetelek a magyar néptánc és népzene megőrzése céljából, valamint táncrendezvények és népzenei koncertek szervezése.”

4.2.6. *Vajdaság* céljai: „A magyar nyelv és kultúra ápolása az 1976-os népcsoporttörvény értelmében.”

³ Az idézetek Blaskó Katalin által kivonatolt és magyarra fordított szövegekre és nem az eredetileg németül íródott „Vereinsstatuten”-re vonatkoznak.

⁴ Az ebben a fejezetben nem szereplő egyesületek vagy azért maradtak ki, mert nincs róluk rendőrségi jelentés a birtokomban, vagy, mert a meglévő leírás nem aktuális, a közelmúltban megváltozott.

4.3. Honlapok alapján⁵

4.3.1. *Ausztiai Magyar Pedagógusok Egyesülete* 2004-ben alakult Bécsben. Az egyesület elnöke Mentsik Szilvia. Az egyesületi jelenleg 20 foglalkozásvezetőt működtet, akik „Auszttriában élő magyar, vagy magyarul beszélő aktív pedagógusok”. Az egyesület általános célja, „a magyar nyelvvel, irodalommal, kultúrával kapcsolatos oktatás, képzés felvirágoztatása.” Ide tartozik többek közt „a magyar nyelvnek a bizonyítványban történő elismertetése”.

Az egyesület tevékenységéhez tartozik az óvodai munka, különböző iskolai képzés (pl. nyelv, zene) tanfolyamok (ének, tánc stb.) és előadások rendezése.⁶ Az egyesület arcképet tehát a pedagógiai nevelés határozza meg.

Mag. Illés Teréz (énekművész, tanár) gyerekek és felnőttek zenei nevelésével foglalkozik az AMAPED-en belül. Két programja van: ez egyik a „Cinimuzsika” gyerekeknek és egy kórusi tevékenység felnőtteknek. Programját a következő szavakkal jelenti be:

Kedves Anyukák!

Folytatódik zenés-énekes-mondókás-játékos-mesés foglalkozásom, a CINIMUZSIKA, másfél – 3 és fél éves gyerekeknek.

Aki még nem ismerné a Cinimuzsikát, látogasson el a www.cinimuzsika.com-ra !

Kórusi tevékenységét meg így reklámozza:

Kedves Énekelni Szeretők!

Azzal kezdődött ez az év, hogy megalakult egy új, magyar kórus. (névválasztás folyamatban)

Együtt éneklünk, lélegzünk, muzsikálunk.

AJÁNLOM a kórust: MINDENKINEK, aki szívesen énekel, zenél együtt

másokkal, aki szeretné kicsit jobban megismerni az éneklés mikéntjét,

jobban bánni a hangjával. Az éneklés magával vonja a jobb testtartást,

javul a légzés, ezzel együtt a vérkeringés is. Egyszerűen jobban vagyunk!

Segíti a beszédhangot, melyre sokaknak (pl. pedagógusok, előadók,...) fokozottan szükségük van.

Semmiféle zenei előképzettség nem szükséges.

Zenei vezető: Illés Teréz <http://terez.illes.hu>

Tallós Szilvia (balett- és színpadi táncművész) heti tevékenységét szintén az AMAPED egyesület keretén belül fejti ki. „Mini Balett” című programját a következő formában írja le:

⁵ A kimaradt egyesületeknek bizonyára nincs honlapja.

⁶ Vö. <http://www.amaped.eu> [2012.02.18.]

A Mini Balett játékos, zenés, táncos foglalkozások keretében, a balett táncos növendékek előkészítésénél is használt rávezető gyakorlatok segítségével tartalmas és hasznos időtöltést kínál a gyermekeknek. Célom, hogy a kis növendékeim felfedezzék a tánc örömét, miközben látványosan fejlődik a mozgáskoordinációjuk, ritmus-, és ütemérzékük, összpontosító képességük. A szép és elegáns testtartás a tánc egyik leglátványosabb eredménye.⁷

Nem csak a tanfolyamok témája, hanem az eddig elhangzott előadások címe és a meghívott előadók szakmája is pedagógiai profilú. A honlap hat (2011–2012) elhangzott előadást és előadó nevet sorol fel: 1. Geigerné Czikk Krisztina: A játékok világa 2. Demel Eszter: A zenei nevelés szerepe a gyermek személyiségének formálásában – Kokas Klára zenepedagógiája. 3. Francsicsné dr. Hegyi Mariann: Kortárs magyar gyermekirodalom. 4. Molnárné Dr. László Andrea: A tehetség kutatás? 5. Czabuláné Nagy Andrea: A mozgás szerepe a gyermek tanulási és viselkedési zavarainak leküzdésében. 6. Szentgróti Tünde: A családi élet művészete.

Az AMAPED honlapján öt, bizonyára „szimpatizáns” egyesület van feltüntetve, amelyekből egy pedagógiai profilú és székhelye nem Ausztria, hanem Magyarország. A *Magyar Pedagógiai Társaság* Bács-Kiskun megyei tagozatán kívül linkes utalás a következő egyesületekre van: „Europa“-Club, 72.Sz. Széchenyi István Cserkészcsapat Bécs, Bécsi Magyarok, Club-Pannonia, Magyar Ingatlantulajdonosok Szövetsége (MaInTuSz).

4.3.2. *Bécsi Magyar Iskola* (KSZ BMI) frissen kinevezett vezetője Dr. Seidler Andrea. A Tudományos tanács vezetője Mag. Csire Márta, pedagógiai vezető Mag. Blaskó Katalin.

Az egyesület az *Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége* keretében működik, mint magyar nyelvű hétvégi iskola és óvoda. „A 25 éves hagyományokra építve a 2012/13-as tanévben új alapokra helyeztük az iskolát. Célunk egy jól szervezett, átlátható és színvonalas oktatást nyújtó intézmény működtetése. [...] Az oktatás elsődleges célja a magyar származásnyelvű gyerekek és fiatalok nyelvhasználatának fejlesztése szóban és írásban. Másik fő feladatunknak alapvető ismeretek átadását tekintjük a magyar irodalom, történelem és kultúra területeiről.”

Tevékenység: a) tanítás hetente egyszer 2 óra iskolások számára. b) tanítás kéthetente

7

Vö. <http://www.amaped.eu/?p=260>

egyszer, hétvégén óvodások és iskolások számára.⁸

4.3.3. *Burgenlandi Magyar Kultúregyesület* 1968-ban alakult, székhelye Felsőőr, jelenlegi elnöke Moór János. „Az egyesület kulturális és társasági egyesület. Politikai és vallási célkitűzése nincsen és nem törekszik anyagi nyereségre.” Céljai:

a burgenlandi magyarok jogainak megóvása; a magyar nyelv és kulturális örökség fenntartása és ápolása, ezen belül hagyományőrző művészeti együttesek támogatása; társasági összejövetelek, előadások, kirándulások szervezése; közlöny kiadása, valamint könyvtár létrehozása, gyermektáboroztatás mint nyelvtanulási lehetőség biztosítása; a magyar nyelv és kultúra ápolását célzó tanfolyamok szervezése; a magyar nyelv iskolai oktatásának segítése; tudományos és művészeti értékek feltárása és újak létrejöttének segítése; más hasonló célkitűzésű egyesületekkel való együttműködés, kapcsolatok kialakítása és elmélyítése; irodalmi művek, könyvek és folyóiratok kiadása és terjesztése.⁹

Az egyesület tevékenységéhez tartozik többek közt: ének, zene és színházi tevékenység, óvodai, iskolai és felnőttnyelvoktatás. Hetente tartanak magyar beszédgyakorlatot népiskolásoknak és néptánc oktatást gyermekeknek. Az egyesület keretein belül működik a *Magyar Intézet*, amely tudományos és kulturális feladatot lát el.

4.3.4. *A Délibáb* 1947-ben alakult, jelenlegi vezetője Kilyénfalvi Gábor. Az egyesület működési területéhez a következők tartoznak: a heti magyar néptánc, népzene oktatás és terjesztés. Az egyesület ezen kívül működtet egy színház- és modern tánccsoportot (GodArt) is. Arculatának egyik kiemelkedő pontját bizonyára a nyitottság jellemzi: igyekszik kulturális és etnikai hovatartozástól függetlenül tevékenykedni. A múlt évben elhunyt Fritz Oberhofer személyisége, különösen multikulturális orientálódása az egyesület arcképét lényegesen meghatározza. Együttműködő partnerként a honlap Collegium Hungaricumot, Europa-Clubbot, Bécsi Magyar munkásegyesületet és a Hidak fórumát nevezi meg.¹⁰

4.3.5. *Bécsi Magyar Iskolaegyesület* célja: „az Ausztriában élő magyarok anyanyelvi képzése, kulturális identitásuk megőrzése valamint a magyar népszokások ápolása.”

⁸ vö. Bécsi Magyar Iskola: <http://becsi.magyariskola.at/>

⁹ Vö. Burgenlandi Magyar Kultúregyesület:
<http://www.bukv.at/index.php?id=bukv&L=1>

¹⁰ Vö. Bécsi Magyar Kultúregyesület Délibáb: <http://www.wukv.at/>

Tevékenység: Honismeret, zenei nevelés, ismerd meg Magyarországot, iskola-előkészítő, óvoda, nyári tábor, valamint: magyar, német, angol tanfolyamok.¹¹

4.3.6. *Napraforgók* egyesületének aktív honlapja pillanatnyilag nincs. A jelenlegi honlap a tavalyi *Bécsi Magyar Táncháztalálkozó* plakátját tartalmazza.¹² A plakáton megjelölt előadók névsora a következő: Palatkai zenekar, Patyi Zoltán, Dűvő zenekar, Fajkusz Banda, Muszka György és Ilonka, Antal Áron, Maraz István és Szabó Krisztina, Török Sándor és Bors Erika, Napraforgók, Ürmös, Délibáb táncegyüttesek és Barabás Renáta.

Összehasonlításként a 2002-ben rendezett, 4. táncháztalálkozón előadó és közreműködők névsorából a következő neveket tették közre: Berecz András, Muzsikás együttest, az Eszterlanc, a Csík, a Galga zenekar. Valamint Muszka Ilonka & György, Sós-kúti Edit és Gémesi Zoltán, Haránt Eszter & Lukács László, Gyurkó Erzsébet & Török Sándor, Both Zsuzsa és József.¹³

4.3.7. „*Vajdaság*“ (*Bécsi-Magyar Kultúregyesület*) 1991-ben alakult. Céljai a következők: „A vajdasági hagyományok őrzése, továbbadása és ápolása. És ki viszi tovább a mi kultúránkat és a népi szokásainkat, ha nem a fiatalság? Ezért egyik legfontosabb feladatunk a fiatalság érdeklődésének felkeltése, kultúránk fenntartása kulturális programok szervezése által.“ A honlap, amely úgy tűnik utoljára 2004-ben volt aktualizálva, 2003. Nov. 9. és 2004. Február 14. között, következő programokat tünteti fel: Vajdasági mise, Dachverband bál, Karácsonyi ünnepség, Farsangi bál.

Az egyesület rendelkezik egy 11 éves múltira visszatekintő lappal, az „Egyesületi Hírközlővel“, amely 2002-ben így szólt a közönségéhez:

KEDVES TAGJAINK!

ÚJBÓL JELENTKEZÜNK HÍRKÖZLÖNKKEL, ABBAN A REMÉNYBEN, HOGY ÖNÖK IDŐT SZAKÍTANAK RÁ ÉS MIND KÉT OLDALÁT ÁTTEKINTIK – ELOLVASSÁK! A KÖZELJÖVŐ RENDEZVÉNYEINK PONTOS ADATAIT KÖZÖLJÜK ! REMÉLEM, HOGY MINDEN TAGUNK JÓL VAN ÉS A SZÜRETI BÁL FÁRADALMAIT MÁR KIPIHENTÉK! MINDIG NAGY ÖRÖM ÁTÉLNI, HOGY BÁLAINKON ZSÚFOLVA VAN A TEREM, HOGY VENDÉGÜL

¹¹ Vö. <http://www.ungarischlernen.at/hu/>

¹² Vö. www.napraforgok.at/.

¹³ Vö. http://www.folkradio.hu/naptar_show.php?id=353

LÁTHATJUK ÖNÖKET, VISZONT BOCSÁNATOT KÉRÜNK MINDEGYIK TAGUNKTÓL, AKIKNEK MÁR NEM JUTOTT JEGY A HELY VÉGETT! A VEZETŐSÉG JELENLEG NAGYOBB TEREM UTÁN ÉRDEKLŐDIK! DE VISZONT NAGYON SAJNOS, HOGY A KÉT ÉS FÉLNAPOS KÉPZOMUVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON NAGYON KEVÉS ÉRDEKLŐDŐ TAG VETT RÉSZT! [...]¹⁴

4.4. Interjúk alapján

4.4.1. A *Napraforgók* nevet viselő egyesület és tánccsoport vezetője Mag. Orbán-Németh Zsuzsanna tevékenysége a 90-es években kezdődött. Tehát 20 éve vezeti a heti táncpróbákat. Ehhez hozzájön a fellépéseket megelőző hetekben megduplázott próbák száma. Az egyesület ezen kívül évente 2-3 edzőtábort szervez a táncok elmélyítésére. A havonta egyszer megrendezett „táncház” és az évente megrendezett *Bécsi Magyar Táncháztalálkozó* az egyesület legjelentősebb munkája. A 30-perces élő interjú alatt a következő kérdések és válaszok¹⁵ hangoztak el:

1. Hozzávetőleg hány embert mozgatnak meg a heti táncpróbák és a havonta egyszer megrendezett táncház?

A heti táncpróbák 20-25 embert. A táncház 30 gyereket és 80 felnőttet mozgat meg.

2. Mi lehet az oka, hogy ma jóval kevesebben látogatják a táncházat, mint mondjuk három évvel ezelőt?

Ez így nem teljesen igaz. A dohányzás betiltása [2004 körül] teljesen eltávolította ezt a népzene hallgató, szerető és a társaság kedvéért a táncházban résztvevő közönséget. Tehát, aki most jön táncházba az táncol – igazából más alternatíva nincs is. Megszűnt a régebbi büffé, és akik azt kedvelték, ma már nem jönnek. Táncolni, ugyanannyian táncolnak. [...]

3. Az évi táncháztalálkozó is jóval kisebb lett. Miért?

Az lehet, hogy a második évben kb. 400–500-an voltak, utána talán 250-en, de legutolsón is legalább 300-an voltak.

És ha az előadóművészek hírnevét nézem?

Hát régebb nagyobb volt az anyagi támogatás. Ez azt jelenti, hogy reklámra és mindenre eleve több jutott. A korábbi években kapott támogatásnak ma hozzávetőleg 1/3-át kapjuk. [...] Azt elmondhatom, hogy ma mindenhol kevesebb pénz jön be [...].

¹⁴ „Vajdaság” Egyesületi Hírközlő. November 2002 (11.évf.), Nr. 5. S. 1. Web:

<http://www.vajdasag.at/seiten/hirkozlo.htm>

¹⁵ Az itt közzétett válaszok hozzávetőleg felét képezik a teljes hanganyag. A beszélgetés 2013. Március 1. készült. A kutatás végcélja az, hogy az itt megfogalmazott kérdéseket (adaptált formában) minden egyesületi vezetőnek feltegyük.

4. *Miért végzed ezt a plusz munkát, mi motiválja ezt a sok munkával járó tevékenységet?*
Ez igaz, tényleg nagyon sok munkával jár. Igazából én nagyon megszoktam, hogy hetente táncolok. Véletlenül alakult úgy, hogy én is tanítani kezdtem a táncot s nagyon jó, hogy utána egy baráti társaság is kialakult, és ez, az embernek egy ilyen családi része lesz, valamilyen szinten.

Általános kérdések:

1. *Melyik magyar egyesülettel van pozitív és melyikkel negatív kapcsolatod?*

Ha úgy alakul, hogy előzetesen valaki másként viszonyul hozzám, akkor én törekszem arra, hogy alapvetően mindenkivel jó kapcsolatom legyen. Engem nem érdekel, kinek milyen a politikai oldala, milyen a háttere. Igazából mindenki egy egyesületet képvisel és én próbálkozom mindenkivel – én nem vagyok egy nagy egyesület és nincs is annyi időm ezekre a kapcsolatokra. De sajnos volt pár negatív kapcsolat, de volt olyan is, hogy abból pozitívat tudtunk kihozni.

És szerinted az egyesületi élet általánosan jó irányba megy?

Ez attól függ, hogy mi a jó. Én azt látom, hogy mindenki a maga levesét főzi, és hogy most van egy próbálkozás, az *Ausztriai Magyar Szervezetek Kerekasztala*¹⁶, aminek mi is tagja vagyunk. Megpróbáljuk, hogy együtt, diplomatikusan tudjunk nagyobb dolgokról közösen beszélni és közös érdekeket, közösen megbeszélni. Szerintem ez nagyon fontos lenne. [...]

3. *Hogy írnád le a magyar egyesületek egymáshoz való viszonyát és tevékenységét? Mi „jó” és mi „rossz” ma a bécsi magyar egyesületek munkájában?*

Talán az a „rossz”, hogy nem koordináljuk a programokat. Például egybe esik mondjuk egy bál és egy táncháztalálkozó. Egyeztetésre lenne szükség a nagy rendezvények esetében. Persze van, aki nem is akar megegyezni. De ma már annyi egyesület van, hogy már valószínű fizikai lehetetlenség egy jó egy éves lefolyást létrehozni. Kevés azért az igazi együttműködés. Irigyek az emberek egymásra. Ez még az egyesületen belül is fennáll. Nem feltétlen a pénzre, az emberek akár a sikerre is lehetnek irigyek. Az anyagi támogatásra mindenki nagyon rá van utalva és így konkurenciát jelentünk egymásnak. Nincs összefogás, és én, mint kis egyesület nem is vagyok kellő képpen

¹⁶ Vö. Ausztriai Magyarság honlapja: <http://ausztriamagyarsag.blog.hu/>. Illetve <http://volksgruppen.orf.at/magyarok/aktualis/stories/177764/>

informálva. Remélem, hogy ez megváltozik. [...]

5. Milyen a személyes viszonyod Magyarországgal?

Én még az a generáció vagyok, aki kötődik Magyarországhoz. 16 éves koromig ott éltem, tehát nekem az a hazám, habár az életem több mint felét itt éltem le.

6. Ott milyen a táncház mozgalom ez ittenihez képest?

Ami párhuzamban van velük az az, hogy hogy a mi társaságunknak is van egy állandó része, akik a közösség miatt járnak ide. Annyi, hogy itt mi vagyunk a házigazdák, mint szervezők, és mi hívjuk a zenekarokat és tánctanárokat, akik váltakozhatnak. Viszont Magyarországon sokszor úgy van, ha van egy táncház, akkor annak van egy helyi zenekara és egy helyi tánctanítója. Tehát ott a házigazda állandó, mi meg házigazdaként hívjuk meg őket. Ez jellemző a külföldi magyar táncházra. [...]

7. Vannak-e politikai dimenziói a mai magyarországi táncház mozgalomnak?

Te azt akarod hallani, hogy a táncmozgalom most jobb oldali dolog. De szerintem nem. Tehát mivel vannak olyan zenészek akik, ilyen és vannak, akik olyan politikai beállítottságúak. És vannak tánctanárok, akik, ilyen beállítottságúak. Hát maga a hagyomány ápolása, ha azt valaki tényleg nagyon intenzíven műveli, mondjuk életmód formájában, akkor az általában egy jobb oldali beállítottságot von maga után, de ha valaki szereti a népzene, szeret táncba járni, annak semmi köze nincs a politikai beállítottsághoz. [...]

8. Hatással van-e az Ausztriában élő magyarokra, illetve azok egyesületi tevékenységére Magyarország aktuális politikai helyzete?

Nyilvánvaló hogy igen. Én, itt is hangsúlyozom, nem igen követtem a pályázatoknak a politikai hátterét. Vannak egyesületek, ahol jobb és pontosabb választ kapsz erre. [...] Amit én tudok, Magyarországon nyilvánvaló, hogy az aktuális kormánytól függ, hogy mennyi pénzt szánnak – például a „Szülőföld Alapítvány” – egyáltalán a külföldön élő magyarokra. De erre mindig is volt keret, igazából nem tudom a mély, hátsó okokat, az igazi okokat, hogy mikor mennyi és miért. [...]

9. Létezik-e egy bécsi vagy osztrák-magyar identitás? Ha igen, miben állna ez? Illetve miben különbözne a magyar, illetve osztrák kulturális identitástól.

Hát szerintem igen, létezik. Régebben azt gondoltam, nem létezik. Úgy éreztem, hogy ha magyar vagyok, akkor magyar vagyok. De ha valaki már iskoláskorában kerül ide, ha 12 év fölött kerül külföldre, akkor nagyon erősen meghatározó, hogy milyen nyelven

tanult és milyen nyelvet kapott otthonról, és ezek az alapok. Ez létrehoz egy érzelmi háttérrel és ebben a korban már kezdődik a szocializálódás. Aki olyankor jön ki, az nagyon kötődik, mint én is, Magyarországhoz. Viszont, hogyha sokáig él itt, akkor itt is felvesz egy pozíciót. És nyilvánvaló, hogy az ember itt is akar tenni valamit, megakarja ismerni az itteni embereket, integrálódni szeretne a munkahelyén. Tehát valamilyen szinten egy másik nép kultúrájában, egy másik nép között kell szocializálódjon, még ha esetleg nem is beszéli annyira a nyelvet. És e mellett tartja a magyarságát, de már úgy-e nem ott él, tehát sok mindenről inkább már csak elképzelése van, mert nem tudja a gyakorlatot. Szerintem létezik osztrák-magyar identitás, és két ember, aki ugyanabban a szituációban van, jobban meg tudja értetni magát, mert tudják, hogy miről van szó, hogy az ember valamiért elszakadt onnan, hogy most ezt szándékosan tette ..., azért van itt egy ilyen érzelmi dolog is mindig, amikor valaki, egy generáció külföldre szakad. És az nagyon meghatározza az ilyen vegyes identitást. [...]

10. Milyen neked Bécsben élni?

Amikor fiatalon kijöttem, akkor nehéz volt, mert túl sok volt a szociális kapcsolatom Magyarországgal, de igazából boldog vagyok, hogy egy olyan városban élhetek, ahol mindent megtalállok, amire szükségem van. Tehát gondolkodom az infrastruktúrára, az iskolákra, munkahelyi lehetőségekre (☺), gondolkodom az életszínvonalra, hogy akár kevés pénzből is, szabadidejét bárki értelmesen eltöltheti – és ezt zöldben – és nem vagyok messze Magyarországtól (☺).

Összegzés és kitekintés

Kokai Karoly és Blaskó Katalin közreműködésével kidolgozott és Cserján Károly által elvégzett kérdőíves felmérés¹⁷ a fenti tíz egyesület arculatát csak nagyon minimális szinten ragadja meg. Elsősorban azért, mert a tíz egyesület közül csak a *Vajdaság* és az AMAPED töltötte ki a kérdőívet. Másodszor pedig azért, mert a kérdésekre, melyek az egyesület arculatának leírására vonatkoztak volna, a nyilatkozó személyek nagyon röviden vagy egyáltalán nem válaszoltak. Ennek természetesen több és távlati szempontból alaposan megvizsgálandó oka van.

Az osztrák rendőrségi regiszterek (Statuten) alapján szerzett információk az egyesületek

¹⁷ Cserján Károly: Az ausztria magyar egyesületek elemzése. Bécsi Napló, 3. szám (33 évf.) 2012 május-június, 5. oldal.

arculatának megragadásához szintén minimálisan járultak hozzá. Többek között azért, mert többségük lényegében hasonló célkitűzéseket tüntet fel és ezeket címszavak formájában adja meg. Például „a magyar nyelv és kultúra“ vagy „a magyar néphagyományok ápolása“ az egyesületek többségénél elhangzik.

Az internetes információ már jóval több részletet nyújt, de a különböző egyesületi lapok, kiadványok, könyvek, röviden, ez egyesületi archívumok beható felmérése, illetve interjúk készítése és elemzése nélkül kulcsfontosságú eredményeket nyilván nem érhető el.

Ausztiai Magyar Műsor- és Médiaösszesítő 1212 március 30-tól december 25-ik terjedő listája összesen 128 magyar előadásról vagy tevékenységről számol be. Ebből heti rendszerességgel 49 program volt: 16 vallásos program (13 szentmise, 2 istentisztelet és 1 bibliaóra); 15 iskolai tevékenység, nyelvoktatás gyerekeknek és felnőtteknek; 9 magyar néptánc és népzeneoktatás gyerekeknek és felnőtteknek. A többi 8, heti tevékenység a következőképpen oszlik meg: 2 alkalommal „Cinimuzsika” 2-3 éveseknek, 2 alkalommal „Minibalett”, 2 „Clubest”, 1 Kóruspróba és 1 „Ringató”.

A kutatás következő szakaszában a nem mindenheti rendszeres rendezvények felmérésével, az egyesületek terének és arculatának behatóbb feldolgozásával foglalkozik.

Az eddig átnézett anyag egyértelművé teszi, hogy az utóbbi tíz évben lényegesen átrendeződött az egyesületek terének struktúrája, és a korábbi évekhez viszonyítva mintha színesebbé váltak volna a programok (a nyelvoktatási és óvodai tevékenységek száma emelkedett). Ugyanakkor egy bizonyos fejlődés (különösen nyelvoktatási és óvodai tevékenységek keretében valószínű) és differenciálódás van kibontakozóban, amelyben az elmúlt 10 év folyamán Magyarországról Ausztriába áttelepült migránsoknak úgy tűnik lényeges szerepük van.

A 2004-ben létrejött AMAPED tevékenysége, az *Ausztiai Magyar Szervezetek Kerekasztala* nevet viselő egyesület megalakulása (2011) és az „Európa”-Club kiválása a *Központ Szövetségből* az egyesületek terének vagy mikrovilágának differenciálódását tükrözi. Ezzel együtt megszűnt vagy lényegesen enyhült a korábbi Burgenland-Bécs bipoláris, helyenként meglehetősen erős harci jellege az egyesületek terének. Részben megszűnt a bécsi egyesületek szintén bipoláris megoszlása is; azon konkurrencia, amely

évekig *Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége* és a „Dachverband” között fennállt.

Ezek a kérdések kétségtelen további, részletekbe menő kutatást igényelnek. Az egyesületek megalakulásának, kiválásának, illetve más csoporthoz való csatlakozásának tárgyilagos és kritikus figyelembe vétele elengedhetetlen az egyesületek arculatának adekváns leírásához.

Az egyesületek arculatát, a különböző programok nagyobb vagy kisebb kulturális törekvését, a műsorok célját és értékét pusztán a programok leírásával nem lehet megragadni. Ehhez elengedhetetlen az egyesületek terének és az ebben elfoglalt pozíciók mimnél pontosabb ismerte. Tehát elemezni kell például, hogy mely egyesületek tartoznak a „hangadók” körébe és melyek állnak ezzel a hanggal, mint ellenzék vagy reformációs erő, szembe. Mely egyesületek befolyásosak a tagság és látogatottság szemszögéből, illetve melyek azok, akik a politika szférájában (is) mérvadók. Kik kollaborálnak, illetve kerülnek a harcot és kik állnak jelenleg ellentétbe egymással? Mi a harc és konkurrencia tétje? Mert bizonyára nem csak az egyesületek működését fedező támogatások (becslésem szerint ez évi 500.000 € körül mozoghat) elosztása, hanem egy ezzel összefüggő, bizonyos kérdések meghatározásáért folyó nyelvi harc is jelentős tét. Például ki hivatott megmondani, hogy mi a bécsi magyarok feladata? Miben áll a népcsoport jövője? Ezek és hasonló programszerű kérdések (a pénzen kívül) bizonyára centrális jelentőségűek. Tehát a pénz megszerzése és egyéb nemes törekvéseken kívül (pl. hagyományápolás) az egyesületi tevékenység azon pozíciók és az ezzel együtt járó szimbolikus tőke (presztízs) megszerzéséért történik, amely a mindenkor együletet mind a saját etnikai mikrovilágán belül, mind a nagyvilág előtt elhangzó kijelentéseiben és cselekvéseiben huzamos ideig legitimálni tudja.¹⁸

¹⁸ Az itt felhozott mezőelméleti háttér alkalmazása kapcsán lásd bővebben két korábbi tanulmányomat: Wirkung eines dauerhaften Ortswechsels. Intellektuelle und literarische Felder ungarischer Migranten in Wien im Laufe des 20. Jahrhunderts. In: Kakanien revisited, Wien, 10. 2003. <http://www.kakanien.ac.at/beitr/theorie/ZPeter1.pdf>; Helyváltoztatások és a habitus: a 20. századi magyar emigráns kulturális mezők Bécsben (2004). Online elérhetőség: www.mtaki.hu/data/files/515.pdf [2013.02.16.]

Függelék

Szemerédi Tibor „Ausztriai Magyar Műsor- és Médiaösszesítő“ 2012-es Excel-táblázata
(12–18 xls).